

§ 7). По този знакъ, войскитѣ веднага приготвяли оржжието си и се нахранвали, слѣдъ туй полководеца съ една кратка рѣчь (*allocutio*) ги насърчавалъ за достойно, мъжествено изпълнение на дълга имъ, и армията, съ излизанието си изъ лагера, строила се прѣдъ него въ боенъ рѣдъ, тѣй като римлянитѣ всѣкога имали обичай да се сражаватъ въ боя на много или малко близко разстояние прѣдъ укрѣпения си лагерь, като малка крѣпостъ и опоренъ пунктъ. По сжщата причина всички голѣми и малки тяжести на армията, въ туй число и товара (*багажа*) на войницитѣ, който въ похода носили върху себѣ си, се оставялъ въ лагера, подъ охраната на особно назначена за това стража.

Спорѣдъ казванието на Полибия и особено на Вегеция, римлянитѣ имали въобще 7 бойни рѣдове въ армиятъ си, а именно: 1-ия — *обикновенъ* (*fronte longa, quadro exercitu*), въ видъ на четверождѣльникъ съ дългъ фронтъ, за фронтално, паралелно нападение, 2-ия и 3-ия — *кѣси*, отъ дѣсното или лѣвото крило, 4-ия и 5-ия — *кѣси и отъ двѣтъ крила*, съ задържане центра на мѣсто (Сципионъ африкански при Илингъ), 6-ия — *сжщо кѣсъ*, за атака съ едното крило и съ задържане на мѣсто центра и другото крило — и най послѣ 7-ия — *за атака съ едното крило и за отбрана съ центра и другото крило задъ естествено прѣпятствие*. Но трѣбва да се забѣлѣжи, че тѣзи 7 римски бойни рѣдове на Вегеция, върху които въ новитѣ и най новитѣ времена е писано извървѣдно много и отъ твърдѣ много писатели, се отнасятъ повечето къмъ слѣдующитѣ периоди на по голѣмото развитие на римската тактика и въобще на римското военно искусство, — и че тѣзи 7 бойни рѣдове били собствено само разни видове отъ двата

главни тѣхни рода: *правия и косия*. А въ този периодъ римлянитѣ употребявали повечето *правия съ фронтално нападение съ пѣхотата и само съ конницата въ флангъ и въ тилъ*.

Слѣдъ построението въ боенъ рѣдъ, както се каза по горѣ, по първия сигналъ на тржбитѣ и роговетѣ цѣлата армия издавала *боенъ викъ* (*barritus*), по голѣмата или малка живостъ и сила на който прѣдводителя на армията можалъ вече да сяди за нравственото състояние на духа на войскитѣ и за вѣроятната участъ на боя. По втория сигналъ съ тржбитѣ и роговетѣ цѣлата армия трѣгвала на прѣдъ, а по третия извършвала самото нападение, съ бърза крачка, силенъ викъ, удари съ копията по щитоветѣ и при звука на всички музикални инструменти — както за сплашване на неприятеля, тѣй и за насърчение и въодушевление на собственитѣ войски.

Рѣда, вървежа и начина на боя били въобще слѣдующитѣ: велититѣ се расивали прѣдъ фронта на армията и почвали боя съ хвърляние на дротицитѣ си и съ частни (т. е. по части) нападения, съ цѣлъ да изморятъ и растроятъ неприятеля. А съ приближението на линейнитѣ войски, тѣ бързо отстѣпвали прѣзъ интервалитѣ между тѣхъ и една частъ се отгѣглявала задъ 3-та линия на триариитѣ въ резервъ, а другата поддържала хастатитѣ и принципитѣ, снабдявала ги съ дротици и хасти и извеждала раненитѣ отъ строя.

Слѣдъ отстѣпванието на велититѣ, първото нападение извършвала 1-та линия на хастатитѣ (по послѣ принципитѣ). Като се доближавали до неприятеля на 10—12 крачки, тѣ хвърляли въ него хаститѣ си, при което първитѣ рѣдици малко се навеждали, и слѣдъ туй незабавно извършвали ударъ съ мечове. Ако